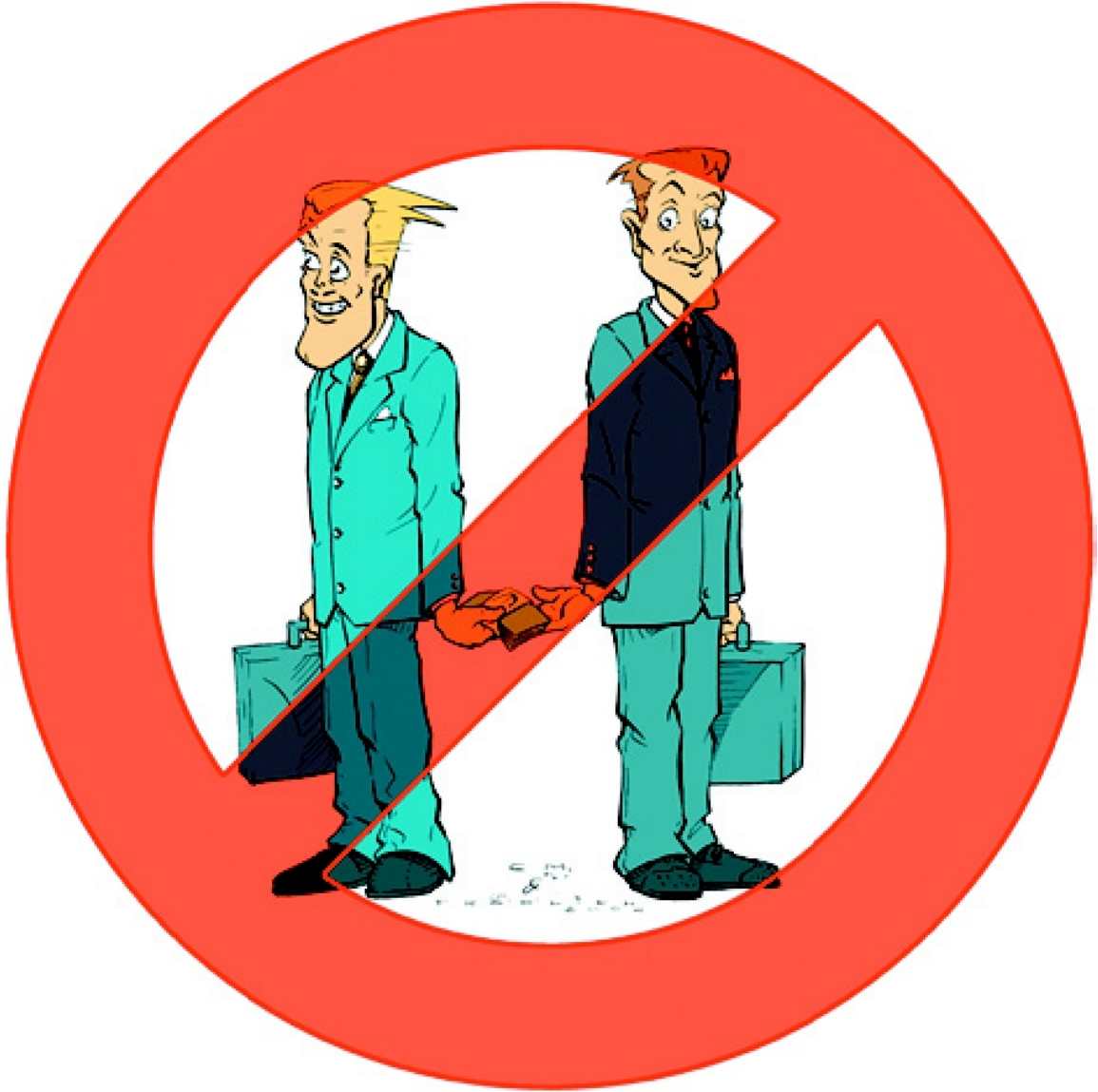

KORRUPSIYAYA QARŞI MÜBARİZƏ ÖRNƏKLƏRİ

o s c e

İqtisadiyyat və ətraf mühit idarəsi
Karntner Ring 5-7 ■ A-1010 Vienna, Austria

Telefon (+43-1) 514 36-151 ■ Telefaks (+43-1) 514 36-96 ■ Email psu-occea-at@osce.org

“Hakimiyyət korrupsiyaya meyllidir; mütləq hakimiyyət isə mütləq korrupsiyalaşır”.

- Britaniya tarixçisi Lord Acton, 1887

Demokratik olsa belə, heç bir ölkə korrupsiyadan azad deyil. Bu sosial xəstəlik dövlət məmurlarına, siyasətçilərə, biznes liderlərinə və jurnalistlərə sirayət edir, milli iqtisadiyyatı dağdır, sosial sabitliyi pozur və ictimai inamı zədələyir.

Korrupsiya vergi gəlirlərini azaldır, ictimai xidmətlərin dəyərini həddən çox artırır, özəl bölmədə resursların bölünməsi qaydasını pozur. Effektiv idarəçiliklə iqtisadi inkişaf arasında birbaşa əlaqənin olması artıq müəyyən edilmişdir. Korrupsiya sadəcə vətəndaşı təhqir edir, dövləti zəiflədir.

Korrupsiyaya qarşı mübarizə son vaxtlar ATƏT ölkələrinin siyasi gündəliyinə daxil olub. Avropada Təhlükəsizlik Haqqında 1999-cu il İstanbul Xartiyası korrupsiyaya qarşı mübarizəni gücləndirməyə çağırır. 2001-ci ildə Rumıniyanın sədrliyi ilə Praqadakı İqtisadi Forum, sonra isə 2002-ci ildə Buxarestdə keçirilmiş seminar effektiv idarəçilik məsələlərinə həsr edildi. ATƏT-in Demokratik Təsisatlar və İnsan Haqları Bürosu və yerli bölmələri müzakirələr və təlim proqramları təşkil ediblər. Bəzi hallarda ATƏT korrupsiyaya qarşı mübarizədə beynəlxalq təşkilatlarla və yerli tərəfdaşlarla birlikdə işləmişdir.

2003-cü ilin dekabrında ATƏT, İqtisadi və Ətraf Mühit Sahəsində Yeni Strategiya çərçivəsində effektiv idarəçilik sahəsində qarşıda duran öhdəlikləri təsdiq etdi. 55 iştirakçı dövlətin şəffaflıq və korrupsiya sahəsində götür-

düyü öhdəliklər sistemli müzakirənin mövzusu olacaq. Eyni zamanda ATƏT təsisatları iştirakçı dövlətlərə qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi, institusional bazanın qurulması və milli antikorrupsiya strategiyasının hazırlanması sahəsində yardım təklif edir. Bu kitab həmin niyyətin təsdiqidir.

Beynəlxalq təşkilatlar – Birləşmiş Millətlər Təşkilatı, Avropa Şurası, İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı, eləcə də Dünya Bankı və Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı antikorrupsiya tədbirlərinə az enerji sərf etmir.

Bir sıra ölkələrdə siyasi liderlər artıq korrupsiyaya qarşı mübarizəni fəaliyyətlərinin üstün istiqamətləri elan etmişlər. Bəzi ölkələrdə korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə milli proqramlar və xüsusi dövlət orqanları yaradılmışdır. Korrupsiya fəaliyyətlərinin aşkarlanmasına cəlb edilmiş beynəlxalq və yerli qeyri-hökumət təşkilatlarının sayı artmışdır. Azad şəraitdə fəaliyyət göstərən media, siyasət və biznes sahələrindəki korrupsiya hallarını ifşa edir.

Bununla belə, effektiv antikorrupsiya mübarizəsinə necə başlamaq haqqında praktik təsəvvürlər məhdud olaraq qalır. Bu kitab ATƏT-in üzv dövlətlərini, ATƏT məkanında və ondan kənarında korrupsiyaya qarşı mübarizə nümunələri ilə təmin etmək məqsədi daşıyır. Təsvir edilmiş ayrı-ayrı nümunələr korrupsiyaya qarşı mübarizədə universal metodlar anlamını vermir. Onlar, bəlkə yerli şəraitin imkan verdiyi

təqdirdə, ayrı-ayrı ölkələrdə tətbiq edilə biləcək konkret nümunələrdir.

Bu kitab qanunvericilər, dövlət məmurları, media, QHT, biznes dairələri və daha geniş mənada vətəndaş cəmiyyəti üçün nəzərdə tutulub. Burada əksini tapmış nümunələr haq-

qında daha təfərrüatlı məlumat almaq istəyən oxucular üçün kitabın sonunda İnternet səhifələri və başqa materialların böyük bir səhifəsi verilmişdir.

Marin Şirvanlı

İqtisadiyyat və ətraf mühit idarəsinin əlaqələndiricisi Birləşmiş Ştatlar, Birləşmiş Krallıq və Norveç heyətlərinə bu kitabın maliyyələşdirilməsi və çapı üçün təşəkkürünü bildirir. Biz, biliklərini bizimlə bölüşdüklərinə və qiymətli məsləhətlərinə görə TIRI-nin (İdarəçilik-Çıxış-Təhsil Şəbəkəsi) müştərək direktoru Jeremy Pope'a və Sofiyadakı (Bolqarıstan) Demokratiya Araşdırmaları Mərkəzinin əməkdaşı Emil Tsenkova xüsusi minnətdarlığımızı bildiririk.

İÇİNDƏKİLƏR

I BÖLMƏ. SİYASİ AŞKARLIQ	5
II BÖLMƏ. SEÇKİLƏR VƏ SİYASİ PARTİYALARIN MALİYYƏLƏŞMƏSİ	22
III BÖLMƏ. MARAQLARIN TOQQUŞMASI VƏ MALİYYƏ VƏSAİTLƏRİNƏ NƏZARƏT	37
IV BÖLMƏ. LOBBİÇİLİYİN NİZAMLANMASI	57
V BÖLMƏ. SİYASİ VƏ MƏHKƏMƏ İMMUNITET	63
VI BÖLMƏ. ETİK DÖVLƏT İDARƏÇİLİYİNİN YARADILMASI VƏ DƏSTƏKLƏNMƏSİ	73
VII BÖLMƏ. ŞİKAYƏTVERMƏ MEXANİZMLƏRİ VƏ OMBUDSMANIN ROLU	99
VIII BÖLMƏ. DÖVLƏT GƏLİRLƏRİNİN YİĞİLMƏSİNDƏ ŞƏFFAFLIQ	117
IX BÖLMƏ. DÖVLƏT SATINALMALARI	141
X BÖLMƏ. LİSENZİYA VƏ İMTİYAZLAR	163
XI BÖLMƏ. ÖZƏLLƏŞDİRMƏ VƏ ANTİKORRUPSIYA QAYDALARI	175
XII BÖLMƏ. CİNAYƏT HÜQUQU VƏ ONUN TƏTBİQİ	185
XIII BÖLMƏ. KORRUPSIYA İLƏ MÜBARİZƏDƏ MİLLİ STRATEGİYALAR	211
XIV BÖLMƏ. ANTİKORRUPSIYA KOMİSSİYALARI	223
XV BÖLMƏ. MEDIA VƏ VƏTƏNDAŞ CƏMİYYƏTİ	241
XVI BÖLMƏ. MƏHKƏMƏ SİSTEMİ: HAKİMLƏR VƏ VƏKİLLƏR	255
XVII BÖLMƏ. SON SÖZ	267
İNTERNET SƏHİFƏLƏRİN ÜNVANLARI	278